

CO V RANÉM VĚKU VARUJE

První příznaky poruchy jsou rozpoznatelné okolo **1. roku**. Nástup **prvních projevů** bývá mnohdy **nenápadný**, jindy je patrná náhlá ztráta dovedností (mizí první slova, ztrácí se oční kontakt a zájem o sociální interakce).

Chybí schopnost sdílení **pozornosti**: snaha pochlubit se, žádat o pojmenování nových věcí. Dítě nereaguje na jméno. Řeč se obvykle nerozvíjí, pokud ano, nemá komunikační charakter, časté bývají verbální stereotypie. Chybí předstíraná hra, imitace neodpovídá věku (dítě přestává mávat na pozdrav, dělat paci paci). Chování je rozdílné od typicky se rozvíjejícího vrstevníka.

Obraz PAS je plně rozvinut až po 3. roce věku, INTERVENCI JE POTŘEBA ZAHÁJIT OKAMŽITĚ při prvních signálech poruchy.

V případě podezření na PAS u dítěte do 2 let, neprodleně kontaktujte pracoviště schopné nabídnout účinnou intervenci. Naleznete na www.autismus-screening.eu

18-20 měsíců: screeningový test M-CHAT v ordinacích praktických lékařů (ke stažení: www.autismus-screening.eu)

Na koho se můžete obrátit

Pokud potřebujete DIAGNOSTIKU?

- ① **dětský psychiatr** (pedopsychiatr)
- ① zkušený klinický psycholog

Pokud hledáte NÁSLEDNOU PÉČI?

- ① klinický psycholog
- ① **klinický logoped**
- ① speciální centra pečující o osoby s PAS (Centrum Terapie Autismu, NAUTIS, Centrum AAK, AUT-centrum)
- ① centra rané péče (pracující s PAS)
- ① speciálně pedagogická centra pro děti s PAS (pro školní začlenění)

KONTAKTY

Ambulance klinické logopedie

Ve věku 18 měsíců Vaše dítě. . .

1. **Dívá se zároveň na Vás, když Vám chce něco ukázat ?**
2. **Sleduje vzdálený objekt, který mu Vy ukazujete?**
3. **Používá fantazii, když si hraje?**

Pokud je odpověď NE, Vaše dítě může být ohroženo autismem. Více informací zde: www.autismus-screening.eu

Based on CHAT (Checklist for Autism in Toddlers)

IAAHS Mezi Autismem hledáme řešení www.meziproblemy.cz

Průběh: Centrum Terapie Autismu - www.cta.cz
Tento materiál vznikl za finančního přispění
Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR.

VZP **(C) T) A)**

Asociace klinických logopedů ČR – seznam a adresář klinických logopedů: www.klinickalogopedie.cz

Pro Asociaci klinických logopedů ČR zpracováno ve spolupráci s Mgr. Romanou Straussovou, Ph.D., Mgr. Markétou Švédovou (Centrum Terapie Autismu)

PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA (PAS)

VAROVNÉ PŘÍZNAKY

**KDY A JAK
MŮŽE POMOCI
KLINICKÝ LOGOPED**

OBTÍŽE, které můžete pozorovat:

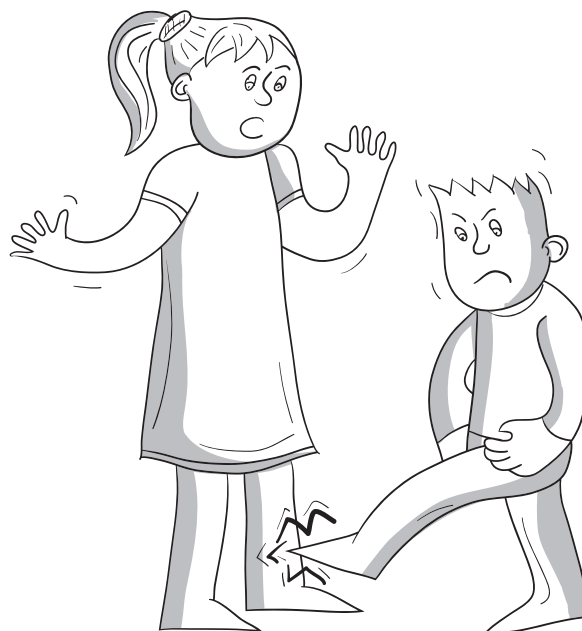
Vždy se týkají oblasti sociální komunikace (ne řeči, ale schopnosti komunikovat s druhým), představivosti, často se přidružuje abnormální smyslové vnímání, přecitlivělost (sluch, čich, zrak, chuť)

- ① opožděný či atypický vývoj řeči (chybí žvatláni, první slova se objeví a později vymizí)
- ① obtíže v neverbální komunikaci (neudrží oční kontakt, deficit sdílené pozornosti: ukazování a reakce na jméno)
- ① špatné porozumění řeči
- ① chybí snaha komunikovat alternativně, např. pomocí gest, mimiky, přehrávání
- ① obtíže ve verbální komunikaci – opakování slov, celých vět nebo jejich fragmentů, slova nemají funkci sdílení přání nebo zážitků, řeč je stereotypní
- ① chybí schopnost udržet konverzaci
- ① obtíže v sociálních interakcích s navazováním vztahů především s vrstevníky (preferuje starší, nebo mladší, popř. dospělé), při hře neví, jak navázat kontakt s druhým; obtíže hlavně při praktickém využití komunikace – nepoužívají řeč jako nástroj sdílení s druhým
- ① omezená schopnost spolupráce
- ① potíže v imitaci (motorické, řečové)
- ① vyhraněné zájmy, ulpívání na tématu
- ① stereotypní pohyby, opakující se repetitivní chování
- ① senzorycká přecitlivělost (smyslové vnímání – preferuje zrakové podněty, pozoruje věci z různých úhlů, vadí mu hluk, rád očíhává věci, je vybíravý v jídle)
- ① emoční labilita, přehnané reakce
- ① motorické stereotypie (třepání rukama, roztáčení věcí, točení se dokola)
- ① poruchy chování, afektivní stavy

Máte PODEZŘENÍ, že Vaše dítě trpí autismem?

- ① Nesdílí s vámi své potřeby a zážitky, ale předpokládá, že druzí vždy poznají, na co myslí, co potřebuje?
- ① Má potíže při změně trasy, jídelníčku?
- ① Vypadá jako „nevychované“?

VYHLEDEJTE DĚTSKÉHO PSYCHIATRA NEBO KLINICKÉHO PSYCHOLOGA

Máte pochybnosti, zda vývoj řeči odpovídá věku/pozorujete u dítěte řečové a komunikační obtíže?

VYHLEDEJTE KLINICKÉHO LOGOPEDA

TERAPIE klinického logopeda

Závisí na závažnosti příznaků, které se u PAS velmi různí

① rozvoj neverbální komunikace a porozumění mluvené řeči

- ① nácvik funkčního očního kontaktu
- ① nácvik reakce na jméno, vnímání řeči
- ① nácvik porozumění jednotlivých slov
- ① nácvik porozumění jednoduchým instrukcím a otázkám, dále složitějším
- ① nácvik komunikace výměnou obrázků nebo učením znaků

① rozvoj produkce řeči

- ① rozvoj motorické imitace mluvidel
- ① orofaciální masáže, stimulace
- ① nácvik verbální imitace; verbalizace funkčních slov s využitím echolalií
- ① nácvik projevování vlastních žádostí a využití zdvojených slabik k žádosti
- ① rozvoj aktivní slovní zásoby
- ① nácvik jednoduché věty pro funkční expresi
- ① nácvik komunikace a reedukace hlásek

Klinická logopedie využívá **alternativní komunikační systémy**: obrázkový výměnný systém nebo znak do řeči, které napomáhají rychlejšímu nástupu řeči a komunikace. Určité procento dětí s PAS si ale mluvenou řeč osvojuje velmi těžko nebo neosvojí vůbec.

Klinický logoped vyvozuje **jednotlivé dovednosti potřebné k nástupu a rozvoji funkční komunikace**. Jeho práce je ale frekvenčně limitovaná a její **výsledek je přímo úměrný navazující práci v domácím i školním prostředí**.

Limitujícím faktorem v klinické logopedii **je chování dítěte**. Pro práci je třeba, aby dítě korigovalo své chování a udrželo pozornost. Proto **rozvoji komunikace předchází nácvik pracovního chování**.